

عوامل مؤثر در اجابت دعا کدامند / خواص «بسم الله الرحمن الرحيم»

کسی که دست به دعا برمی‌دارد، باید علاوه بر اینکه به خداوند و حصول حاجت خود از سوی پروردگار عالم، حسن ظن داشته و با تمام وجود و از عمق قلب خویش دعا کند، لازم است توصیه‌های ائمه اطهار(ع) را در این زمینه مورد توجه قرار دهد.

کسی که دست به دعا برمی‌دارد، باید علاوه بر اینکه به خداوند و حصول حاجت خود از سوی پروردگار عالم، حسن ظن داشته و با تمام وجود و از عمق قلب خویش دعا کند، لازم است توصیه‌های ائمه اطهار(ع) را در این زمینه مورد توجه قرار دهد.

به گزارش خبرنگار آیین و اندیشه خبرگزاری فارس، واژه «دعا» به معنای خواندن و حاجت خواستن و استمداد است و گاهی منظور از آن، مطلق خواندن است. دعا در اصطلاح «خواستن حاجت از خداوند» است. کلیدواژه دعا و مشتقات آن در قرآن کریم تقریباً در 13 معنا به کار رفته است.

از آنجایی که دعا نیز نوعی عبادت به شمار می‌رود لذا مانند دیگر عبادت‌ها دارای شرایط مثبت و منفی است که با رعایت آنها، عامل تقرب بوده و مستجاب خواهد شد.

در آیات قرآن کریم آمده است: «ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ»؛ بخوانید مرا، اجابت می‌کنم شما را.

خداوند در این آیه شریفه به صراحت اعلام می‌دارد: هر که مرا بخواند و از من چیزی بطلبد دعایش را می‌پذیرم و به استجاب می‌رسانم و حاجتش را برآورده می‌کنم.

البته معنای «استجاب دعا» این نیست که دعا فوراً مستجاب شده و آثار آن سریعاً ظاهر شود؛ بنابراین گاهی اثر اجابت بعد از چهل سال ظاهر می‌شود یا اینکه خداوند عوض آن دعا را در آخرت به چند برابر عطا می‌کند به طوری که دعاکننده با مشاهده آن آرزو می‌کند، ای کاش هیچ دعا و حاجتی از من در دنیا مستجاب نمی‌شد.

جایگاه «دعا» در سیره اهل بیت علیهم‌السلام

از رسول خدا (ص) روایت شده است: اگر مسلمانی از خداوند متعال خواهشی کند که مشتمل بر گسستن پیوندهای خانوادگی و جلب گناه و معصیت نباشد، حق تعالی به یکی از سه وجه زیر به آن دعا و خواهش ترتیب اثر خواهد داد: یا آنکه فوراً دعایش را مستجاب می‌کند و خواسته‌اش را برمی‌آورد و یا پاداش و اجری برای روز واپسینش می‌اندوزد و یا آنکه از بلاهای مشابه، وی را در امان و محفوظ می‌دارد.

حضرت علی‌بن‌ابیطالب (ع) فرمود: لا تستحقروا دعوة احد فانه يستجاب لليهودي فيكم و لا يستجاب له في نفسه؛ در دعای هیچ کس، به چشم حقارت منگرید، زیرا که خداوند متعال، دعای خیری را که یهودی در حق شما کند، مستجاب خواهد فرمود گرچه دعایی که در حق خویش کند، به هدف اجابت نخواهد رسید.

از حضرت ابی‌عبدالله (ع) مروی است: «الدُّعَاءُ يَرُدُّ الْقَضَاءَ بَعْدَ مَا أُبْرِمَ إِبْرَامًا فَأَكْثَرُ مِنَ الدُّعَاءِ فَإِنَّهُ مِقْتَحُ كُلِّ رَحْمَةٍ وَ نَجَاحُ كُلِّ حَاجَةٍ وَ لَا يُتَالُ مَا عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَّا بِالدُّعَاءِ وَ إِنَّهُ لَيْسَ بَابٌ يَكْثُرُ قَرَعُهُ إِلَّا يُوشِكُ أَنْ يُقْتَحَ لِصَاحِبِهِ»؛ دعا، موجب می‌شود که حتی قضاء محتوم الهی تغییر کند؛ پس بسیار دعا کن که دعا کلید هر رحمت و موجب حصول هر حاجت است. به مراحم حق تعالی، جز از طریق دعا نمی‌توان دست یافت و چنین است که هر دری را بسیار بکوبند، باز خواهد شد.

شرایط اجابت دعا

اینک بدان ای عزیز که دعا را نیز چون امور دیگر، آدابی است که با رعایت آن، به استجابت نزدیکتر می‌شود. طهارت بدن از حَذَث و خبث و استعمال بوی خوش و تشرف به مساجد و بقاع متبرکه، دعا را به اجابت می‌رساند. صدقه دادن نیز به محتاجان و توجه به خانه خدا از آداب دیگر دعا است.

کسی که دست به دعا برمی‌دارد، باید که به خداوند و حصول حاجت خود از سوی پروردگار عالم، حسن ظن داشته باشد و با تمام وجود و از عمق قلب خویش دعا کند و به وسیله روزه، اندرون از حرام، خالی دارد و توبه از گناهان را تجدید کند و در دعا

اصرار ورزد و حاجت خویش، به زبان باز گوید و با خشوع و گریه، نیاز به درگاه بی‌نیاز برد و حاجت برادران اهل ایمان را مقدم دارد و دعای خود را با اسماء اعظم الهی همراه کند و از مدح و ثنا پروردگار خود فرو نگذارد و در آغاز و انجام دعای خود بر محمد و دودمانش صلوات و درود فرستد که امیرالمؤمنین علی (ع) فرمود: كُلُّ دُعَاءٍ (يُدْعَى اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ بِهِ) مَحْجُوبٌ عَنِ السَّمَاءِ حَتَّى يُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ؛ هیچ دعایی از زمین به آسمان اجابت، فرا نرود مگر آنکه خواننده بر محمد و آل او صلوات فرستد.

در آداب استجاب دعا از امیرالمؤمنین (ع) منقول است که: مَنْ قَرَأَ مِائَةَ آيَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ مِنْ أَيْ آيِ الْقُرْآنِ شَاءَ ثُمَّ قَالَ: يَا اللَّهُ!.. سَبْعَ مَرَّاتٍ، فَلَوْ دَعَا عَلَى الصَّخْرَةِ لَقَلَعَهَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ؛ اگر کسی صد آیه از آیات قرآن را تلاوت کند و پس از آن هفت مرتبه «یا الله» بگوید، خواهد توانست که صخره‌های عظیم را به خواست خداوند از جای ببرند.

در محضر مبارک حضرت امام صادق (ع)، آیه شریفه «أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ» قرائت شد. کسی پرسید: چگونه است که دعای ما در پیشگاه پروردگار به هدف اجابت نمی‌رسد؟ امام فرمود: بدین سبب دعا‌های شما مستجاب نمی‌شود که خدای را که در دعا می‌خوانید، نمی‌شناسید و نمی‌فهمید از او چه می‌طلبید. احساس بیچارگی و اضطراب بنده به خداوند خود، تمام دین است، ولی دعای بسیار با عدم معرفت نسبت به ذات باری تعالی، نشانه‌خواری است.

کسی که ذلت خود را در برابر حق نمی‌بیند و به یقین نمی‌داند که قلب و ضمیرش تحت قدرت پروردگار است، با دعای خود، در حقیقت به خداوند فرمان می‌دهد و تصور می‌کند که دعا می‌کند. این گونه دعا که در واقع، حکم و دستور به خداوند جل جلاله است، جسارت و تجری در پیشگاه حق محسوب می‌شود.

از همان امام روایت شده است که هر گاه بنده با نیت پاک و قلب و باخلاص، خداوند تبارک و تعالی را به دعا بخواند و به عهد و پیمان خدا وفادار باشد، دعایش مستجاب می‌شود، لیکن اگر بدون این شرایط دعا کند، اجابت نخواهد شد. مگر خداوند متعال نفرمود: «به پیمان من وفادار باشید تا من نیز وفادار پیمان شما باشم». پس آن کس که به عهد خدا پایبند باشد، از سوی حق تعالی وفا خواهد دید.

حضرت امام صادق (ع) فرمود: احدی نیست که دعای خود را با جمله مبارکه «ماشاءالله لا قوه الا بالله» پایان دهد، مگر آنکه خداوند، حاجت او را روا فرماید. باید که پس از دعا دست بر رخسار و سینه خود بکشد و نیز امام فرمود: در کتاب امیرالمؤمنین (ع) نوشته است: پیش از دعا و عرض اجابت، باید که مدح و ثنای حضرت باری تعالی گذارد و بگوید «يَا مَنْ هُوَ أَقْرَبُ إِلَيَّ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ، يَا مَنْ هُوَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَ قَلْبِهِ، يَا مَنْ هُوَ بِالْمَنْظَرِ الْأَعْلَى وَ بِالْأَفْقِ الْمُبِينِ، يَا مَنْ هُوَ الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى، يَا مَنْ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ».

در حدیث نبوی است که: لا یرد دعاء اوله بسم‌الله الرحمن الرحیم؛ دعایی که با ذکر «بسم‌الله الرحمن الرحیم» آغاز شود، مردود نخواهد گشت.

و نیز از رسول خدا روایت شده است که: مَنْ قَدَّمَ أَرْبَعِينَ رَجُلًا مِنْ إِخْوَانِهِ قَبْلَ أَنْ يَدْعُو لِنَفْسِهِ اسْتَجِيبَ لَهُ فِيهِمْ وَ فِي نَفْسِهِ؛ هر کس که به هنگام دعا، چهل تن از برادران ایمانی خود را ابتدا یاد کند، خواسته‌اش درباره خود و آن چهل تن، مستجاب خواهد شد.

از امیرالمؤمنین (ع) روایت شده است که فرمود: هر زمان که تو را به خداوند، حاجتی باشد، در آغاز دعای خود، برای رسول خدا صلوات و رحمت مسألت کن و پس از آن حاجت بخواه که خداوند کریم‌تر و بخشاینده‌تر از آن است که یک دعا و خواهش را اجابت فرماید و حاجت دیگر را روا نکند.

در کتاب کافی از امام جعفر صادق (ع) مروی است که:

«هر یک از شما بخواهید دعایش در پیشگاه حق تعالی اجابت شود، باید که خود را از همه مردمان و از کمک ایشان مأیوس و ناامید سازد و تنها دل و امید خود، در خدای بندد. در چنین حال است که هر حاجتی، بنده از حضرت پروردگار بخواهد به هدف اجابت خواهد رسید».

پیامبر اکرم (ص) می‌فرمایند: «هر کس که در روز، ۱۰ مرتبه به خداوند پناه برده و استعاذه به جای آورد، خداوند متعال فرشته‌ای موکل فرماید تا شر شیطان را از او دور سازد.

و از امیرالمؤمنین (ع) روایت شده است که:

کلمه مبارکه «بسم الله الرحمن الرحيم» گشایش هر امر بسته و آسان کننده هر دشواری و سپر نگهدارنده و شفای کدورت سینه ها است و امان از ناراحتی های روز حشر است.